

Ameriški dolarji za zgradnjo vojaških ustrojev v Evropi

Značilna izjava obrambnega tajnika Forrestala. Marshall proti reviziji svojega načrta

Washington, D. C., 17. jan. — Del vsote sedemnajst milijard dolarjev, katero naj bi prispevali ameriški davkoplačevalci na podlagi Marshallovega načrta, bo morda poročen za zgradnjo vojaških masin v državah zapadne Evrope. To je priznal obrambni tajnik Forrestal v svoji izjavi pred člani kongresnega odbora za zunanje zadeve.

Ko je bil Marshallov načrt objavljen, so visoki ameriški uradniki trdili, da je namen načrta ekonomska in industrijska rehabilitacija šestnajstih držav v zapadni Evropi. Nihče ni omenil, da bo ameriški denar poročen tudi za zgradnjo vojaških masin.

Forrestal je dejal, da ne sme biti nobenih restrikcij glede trošenja denarja ameriških davkoplačevalcev v zapadni Evropi. Kongresnik Lodge, republikanec iz Connecticuta in član odbora, je omenil pomankanje zveze med francosko in italijansko armado in vprašal Forrestala, ali ne bi bila spojitve potrebna za odvrnitev preteče nevarnosti v obeh državah. Forrestal je odgovoril, da se francoski armadi lahko pomaga na podlagi Marshallovega načrta. Nevarnost predstavljajo notranje sile v Franciji in Italiji.

"Polje imamo za raziskavo," je rekel Forrestal, ki je poglavar armade in mornarice kot obrambni tajnik. "Kako naj države razpolagajo z denarjem, je njihova zadeva."

Kongresnik Jonkman, republikanec iz Michigana, je opozoril Forrestala na možnost, da Marshallov načrt ne bo dosegel namena. Odzvel bo morda iniciativa evropskim državam za reševanje njihovih problemov. Jonkman je dejal, da so Belgija, Holandija in Luksemburška storile veliko korake naprej v prizadevanjih.

Kongresnik Lodge, republikanec iz Connecticuta in član odbora, je omenil pomankanje zveze med francosko in italijansko armado in vprašal Forrestala, ali ne bi bila spojitve potrebna za odvrnitev preteče nevarnosti v obeh državah. Forrestal je odgovoril, da se francoski armadi lahko pomaga na podlagi Marshallovega načrta. Nevarnost predstavljajo notranje sile v Franciji in Italiji.

"Polje imamo za raziskavo," je rekel Forrestal, ki je poglavar armade in mornarice kot obrambni tajnik. "Kako naj države razpolagajo z denarjem, je njihova zadeva."

Kongresnik Jonkman, republikanec iz Michigana, je opozoril Forrestala na možnost, da Marshallov načrt ne bo dosegel namena. Odzvel bo morda iniciativa evropskim državam za reševanje njihovih problemov. Jonkman je dejal, da so Belgija, Holandija in Luksemburška storile veliko korake naprej v prizadevanjih.

Kongresnik Jonkman, republikanec iz Michigana, je opozoril Forrestala na možnost, da Marshallov načrt ne bo dosegel namena. Odzvel bo morda iniciativa evropskim državam za reševanje njihovih problemov. Jonkman je dejal, da so Belgija, Holandija in Luksemburška storile veliko korake naprej v prizadevanjih.

Zveza med Čehoslovakijo in Poljsko

Politične grupe naglašajo skupne interese

Praga, Čehoslovakija, 17. jan. — Naznanilo pravi, da bo Čehoslovakija skušala utrditi zvezo s Poljsko, da bo imela večji vpliv v bloku slovanskih držav. Politični krogi naglašajo potrebo večje kooperacije med državama in skupne interese.

Sklenitev dogovora med Čehoslovakijo in Poljsko glede mirne izravnave sporov glede meje je prvi korak v tej smeri. Dogovor bo tvoril podlago kooperaciji v bodočnosti.

Gibanje za utrditev zveze med Čehoslovakijo in Poljsko se je pričelo po polomu konference zunanjih ministrov štirih velelil v Londonu. Ministri se niso mogli sporazumeti glede bodočnosti Nemčije na tej konferenci. Obe, Čehoslovakija in Poljska, delita mejo ob Nemčiji. Obe državi sta izgnali Nemce iz obmejnih krajev. Čehoslovakija in Poljska imata tudi skupno mejo s Sovjetsko unijo.

Izgledi za izravnavo spora glede Tešinskega polja. Čehoslovakija in Poljska sta se preuredile meje v zadovoljstvo obeh. V vseh drugih ozihih so prilike za sodelovanje. Diplomatični odnosi med državama so izvršni. Razplet dogodkov na rekuje tesno povezanost med Čehoslovakijo in Poljsko.

Izgledi za utrditev zveze med Čehoslovakijo in Poljsko se je pričelo po polomu konference zunanjih ministrov štirih velelil v Londonu. Ministri se niso mogli sporazumeti glede bodočnosti Nemčije na tej konferenci. Obe, Čehoslovakija in Poljska, delita mejo ob Nemčiji. Obe državi sta izgnali Nemce iz obmejnih krajev. Čehoslovakija in Poljska imata tudi skupno mejo s Sovjetsko unijo.

Izgledi za izravnavo spora glede Tešinskega polja. Čehoslovakija in Poljska sta se preuredile meje v zadovoljstvo obeh. V vseh drugih ozihih so prilike za sodelovanje. Diplomatični odnosi med državama so izvršni. Razplet dogodkov na rekuje tesno povezanost med Čehoslovakijo in Poljsko.

Attlee naj odkloni ameriško pomoč

Zahteva glasilo londonških trgovcev

London, 17. jan. — Glasilo londonških trgovcev in finančnikov je objavilo uvodnik z zahtevo, naj premier Attlee in člani njegovega kabineta odklonijo ameriško pomoč na podlagi Marshallovega načrta. Uvodnik poudarja, da se mora Velika Britanija postaviti na noge z lastno močjo, ne pa se zanašati na ameriško dolarsko miloščino.

"Oblasti premijerja Attleea in finančnega ministra Stafforda Crippsa je že znanjšana," pravi uvodnik. "Ameriški orel je v uradih britanske vlade in diktira njene smernice. Ako bo vlada sprejela ameriško pomoč na podlagi Marshallovega načrta, se bo odpovedala oblasti. Bolje bo, ako se bo odpela za resignacijo."

Uvodnik očita Attleju, Grippsu in drugim članom vlade igranje s politiko. Njihova izjava, da Velika Britanija potrebuje ameriško pomoč, ni poštena.

Domače vesti

Zopet doma
Chicago. — Andrej in Anna Miško, znana Čikažana, sta se vrnila iz Floride, kjer sta bila mesec dni na obisku pri hčerah in sinu, ki žive v Miamiu.

Nov grob v Penni
Sharop, Pa. — Dne 9. jan. je umrla Mary Shain, rojena Zidane, stara 69 let, doma iz vasi Slap na Vipavskem, odnosno s Trške gore pri Novem mestu, odkoder je prišla v Moon Run, Pa., 1903. Isto leto se je poročila z Antonom Shainom, s katerim sta do 1921 živela v Claridgu, od tedaj pa na svoji 210 akrov veliki farmi v Jamestownu 20 milj od Sharona. Poleg moža zapuščila sina, šest poročenih hčera, več vnukov, sestro v Detroitu, v starem kraju pa dva brata in sestro.

Is Clevelanda
Cleveland. — Po kratki bolezni je v bolnišnici umrl Joseph Repar, star 73 let, doma iz Kamnika pri Preserju, Notranjsko, v Ameriki 47 let, član KSKJ in SMZ. Žena mu je umrla pred sedmimi leti, zadnja tri leta pa je živel v pokoju. V Barbortonu zapuščila poročeno hčer, tukaj pa sina in brata Martina. Sin se je nedavno vrnil od mornarice, pri kateri je služil šest let. — Pri družini Frank Klemenc v Collinwoodu so se oglasile rojnice in pustile hčerko, pri družini Carl Femec istotam pa sinčka.

V bolnišnici
Kaylor, Pa. — V bolnišnici Battler se nahaja Claj Relich, zapisnikar društva 244 SNPJ. On je bil na bojiščih večer zadet od avtomobila in ima nogo dvakrat zlomljeno. Člani naj ga obiščejo v bolnišnici. — Pri družini Helen in Rudolf Dolmovich so se oglasile rojnice in pustile prvorojenčka. Oče je bil dve leti tajnik društva 244, kakor je postal tudi sinček. Zdej tajnikuje John Dolmovich, ki ima s tem rojstvom že četrtega vnuka v mladinskem oddelku društva.

litike Trumanove administracije.

Američani ne bi smeli financirati porazov lastnih ciljev. Razmetavati ne smemo našega bogastva za pomoč državam, ki ne store skoro ničesar, da bi se postavile na noge s svojo lastno močjo."

Velika Britanija naj se odpove mandatu nad Palestino

Jerusalem, Palestina, 17. jan. — Palestinska vlada je sugerirala Veliki Britaniji, naj se odpove mandatu nad Palestino pred določenim datumom 15. maja in odpokliče vojaške čete iz dežele, ker ni nobenega znamenja glede končanja konflikta med židi in Arabci.

Cez 60 oseb je bilo ubitih v zadnjih 24 urah v bitkah med židi in Arabci v južni Palestini in na cestah Hajfe, pristaniščne mesta. Britske čete so ustavile bitko med židi in Arabci pri Hebronu. Oborožene arabske grupe so obkolile tri židovske naselbine.

Židovsko poročilo pravi, da so arabski rekruti prišli v Palestino iz Sirije in Iraka. Vsi so nosili uniforme in jeklene čelade. Nekateri predeli v Hajfi v bližini luke so izolirani. Cestni promet je bil ustavljen in trgovine so zaprle vrata.

Arabska liga je predlagala, naj redne armade arabskih de-

žel okupirajo Palestino po odhodu britskih čet. Prej je naznanila organiziranje ljudskih armad, ki naj bi preprečile razdelitev Palestine na dve državi.

Damaak, Sirija, 17. jan. — Jamal Hussein, podnačelnik eksekutivnega odbora Arabke lige, je sugeriral, naj predsednik Truman obišče Srednji vzhod in se prepriča, da so Arabci pripravljeni na odločno borbo, da preprečijo ustanovitev židovske države v Palestini. Ako ne bo načrt glede razdelitve Palestine izvršen, bo Amerika izgubila oljne koncesije v Saudi Arabiji.

Načrt, da se Palestina razdeli na dve državi, je bil sprejet na zborovanju generalne skupščine Združenih narodov. Za načrt je glasovala ameriška delegacija. Hussein je dejal, da je ameriška vlada nasledila židovski propagandi, da se bodo Arabci podali in končno odobrili zaključek Združenih narodov.

AMERIŠKA BOJNA MORNARICA V GRŠKIH VODAH

Manevri povezani z vojaško pomočjo mornarištvu

Atene, Grčija, 17. jan. — Mornarica vzhodnega sredozemskega morja v bližini obrežja Grčije. Vrše se pod vodstvom podadmirala B. H. Bierija.

Manevri so povezani z ameriško vojaško pomočjo grški mornarištvu. Besednik vlade je pozdravil naznanilo iz Washingtona o pošiljanju ameriških pomorščakov v Sredozemlje.

Radijska postaja grških gerilcev, katerih poveljnik je general Markos Vafiades, je komentirala navzočnost ameriških pomorščakov v Sredozemlju in bal-kanske komisije Združenih narodov, ki je dospela v Solun. Naglasila je, da so člani komisije agenti ameriških imperialistov, ki lažje pretevejo za izkrcanje ameriških čet v grških pristanišnih mestih.

Enote ameriške boje mornarice v grških vodah vključujejo letalonosce Midway, križarke Portsmouth, Providence in Little Rock in več rušilcev ter drugih ladij. Sunderland je naznanil, da bodo boje ladje odplule v druge dele Sredozemskega morja po zaključanju manevrov.

Dwight P. Griswold, načelnik ameriške pomožne komisije, je dejal, da bo kmalu zapustil Atene in se vrnil v Washington, kjer se bo posvetoval z uradniki o reviziji pomožnega programa. Dejal je, da se ne strinja s stališčem nekaterih članov grške vlade glede ekonomske in vojaške politike. Vlado je obdolžil nesposobnosti v reševanju ekonomskih problemov.

Prej je bilo naznanjeno, da je vojni minister Stratos zavrnil zahtevo ameriške misije, naj zniža število uslužbencev in uradnikov. Griswold je dejal, da Stratos opravišča svoje odgovornosti in da se ne bo posvetoval s člani ameriške misije.

Ukrepi za odvrnitev nemirov v Franciji

Vlada imenovala prefekte za province

Paris, 17. jan. — Člani vlade premijerja Roberta Schumana so se izrekli za uveljavljanje serije ukrepov, ki naj bi preprečili politične in socialne nemire v Franciji.

Izjava, objavljena po seji članov kabineta, poudarja, da so bili vsi ukrepi odobreni z vidika koordinacije, ki naj bi garantirala mir in red v vseh okolnostih.

Imenovani so bili prefekti za province, ki bodo imeli vso oblast nad policijo, vojaškimi četami in zaščitnimi gardami. Bojazen je pred izbruhom novih stavk.

Notranji minister Julisu Moch je predložil članom kabineta detajlirano poročilo o stavkah in sabotaži, ki so bile oklicane pred nekaj tedni. Moch je dejal, da je bila odrejena preiskava, ki naj bi ugotovila, ali so agenti v službi zunanje sile provocirali stavke in demonstracije proti vladi.

Konec stavke cestnih železničarjev v Melbourneu

Melbourne, Avstralija, 17. jan. — Cestni železničarji, ki so zastavkali pred dvema tednoma, se bodo vrnil na delo, pravi naznanilo. Pristajni delavci bodo morda tudi preklicali stavko. Vlada jih je zagotovila, da se ne bo poslužila izjemne oblasti proti stavkarjem v amalu odredbe, katero so odobrili člani kabineta po oklicu stavk.

Bivši mornarični tajnik Daniels umrl

Raleigh, N. C., 17. jan. — Joseph Daniels, mornarični tajnik v kabinetu predsednika Wilsona v prvi svetovni vojni in bivši poslanik v Mehiki, je umrl. On je bil urednik in izdajatelj lista Raleigh News and Observer. Ob smrti je bil star 85 let.

Plin povzročil eksplozijo v Chicagu

Chicago, 17. jan. — Preiskava je ugotovila, da je plin iz poškodovane cevi povzročil eksplozijo, ki je razdejala poslopje Provus Brothers Furniture Co. na 619 N. La Salle st. zadnji četrtek. Pet oseb je bilo ubitih in pet ranjenih v eksploziji.

IZGREDI IZBRUHNILI V KITAJSKEM MESTU

Naval na urad britskega konzula

Hingkong, 17. jan. — Izgredi so izbruhnili v Cantonu, v katerih je bilo ranjenih najmanj šest Angležev. Množica več tisoč Kitajcev je navalila na poslopje, v katerem je urad britskega konzula. Poslopje je zažgala. Ameriška lastnina v Cantonu je ogrožena.

Britske oblasti so poslane bojno ladjo v Cantonu, da vzame na krog Angleže in jih odpelje na varno. Protibritske demonstracije in izgredi so sledili izgonu Kitajcev iz obzidanega mesta Kowloon na celini Hongkonga, britske kronске kolonije.

H. A. Boucher, ameriški konzul v Cantonu, je dejal, da ni bil noben ameriški državljani ranjen v izgredih, zaeno pa je priznal, da so njihova življenja v nevarnosti. Sovražno razpoloženje proti Američanom narašča.

Kitajci so navalili tudi na poslopje, v katerem je urad britske časniške agenture Reuters, in na britsko naselbino na otoku Shameenu. Izgredniki so razdejali rezidenco britskega konzula Ronalds Halla.

Protibritske in protiameriške demonstracije so se vršile v Sanghaju. Organizirali so jih kitajski dijakl.

Britske oblasti so naznanile, da je med Angleži v Cantonu čez sto žensk in otrok. Te bodo odpeljala letala v varne kraje.

Ruski komentar Marshallovega načrta

Moskva, 17. jan. — Izvestja, glasilo sovjetske vlade, so komentirale načrt ameriškega državnega tajnika Marshalla glede pomoči zapadni Evropi. Pišejo, da je namen načrt zadrževanje zanjke okrog vratov šestnajstih držav v zapadni Evropi. Celo senator Vandenberg, vodilni zagovornik načrta, priznava, da načrt ne predstavlja ameriške velikodušnosti in ne sebičnosti napram zapadni Evropi. Amerika namerava poslati armado svojih agentov v zapadno Evropo, ki bodo narekovali američne vladam šestnajstih držav."

Nemec priznal umor ameriškega vojaka

Hamburg, Nemčija, 17. jan. — Dr. Werner Raabe, nemški zobozdravnik, je priznal umor ameriškega vojaka. Truplo vojaka je bilo najdeno zadnji terek pod razvalinami hiše v bližini letišča Templehofa.

AVTNA UNIJA CIO NAZNANILA KAMPANJO ZA ZVIŠANJE PLAČE

Detroit, Mich., 17. jan. — Unija združenih avtnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je naznanila, da bo zahtevala zvišanje plače za 25 centov na uro in dodatnih pet centov v obliki drugih koristi, ko se bo pričela pogajati z avtnimi kompanijami.

Zahtevo za zvišanje plače je odobrilo 22 članov eksekutivnega odbora unije, ko so se sestali na seji. Poleg zvišanja plače bo unija zahtevala garantirano tedensko plačo in tritedenske počitnice na leto za one delavce, ki so upošleni v avtni industriji pet let.

Zvišanje plače za 25 centov bi povečalo povprečno plačo na \$1.75 na uro. Dodatnih pet centov bi krilo zdravstveno oskrbo avtnih delavcev.

Člani eksekutivnega odbora avtne unije so citirali poročilo federalnega biroja za delavsko statistiko, da so se življenjski stroški dvignili za 25 odstotkov v zadnjih mesecih. Naglasili so,

NEPOKOJ MED DELAVCI V ZAPADNI NEMČIJI

Stavke oklicane v treh mestih v Porurju

POMANKANJE ZIVIL JE VZROK

Duesseldorf, Nemčija, 17. jan. — Stavke, oklicane v treh mestih v Porurju, so povečale nepokoj v zapadni Nemčiji. Porurje je v britski okupacijski coni. Vojaske oblasti so odredile preiskavo krize, ki naj bi ugotovila, ali komunisti podžigajo stavke, da si očitno, da so protest proti pomankanju živil in stradanju.

Cez 50,000 delavcev je zastavkalo v Duisburgu, Muehlheimu in Dislakenu. Okrog 180,000 delavcev je bilo udeleženih v stavkah zadnji teden. Nekateri so se vrnili na delo, med temi 25,000 delavcev, ki so zastavkali v Oberhausenu. Železniški promet je ustavljen v Duisburgu zaradi stavke železničarjev.

Britske in ameriške vojaške oblasti so objavile "protokol M", ki kaže razkriva komunistični načrt glede stavk v industrijskem osrčju Evrope. Oblasti trdijo, da je namen stavk zlom Marshallovega načrta. Britski zunanji urad pravi, da je popolnoma uverjen, da je protokol komunističnega izvora. Voditelji stranke socialistične enotnosti so izjavili v Berlinu, da je protokol fabričarjev.

Kanada bo dobila ameriško posojilo

Washington, D. C., 17. jan. — Kanada bo dobila posojilo in kredit v vsoti \$300,000,000 od vladne izvozne-uvozne banke na podlagi pravkar sklenjenega dogovora. V imenu Kanade je dogovor podpisal finančni minister Douglas S. Abbott, v imenu Amerike pa W. J. Martin, načelnik odbora banke.

Kanada je preklicala restrikcije glede dovoza ameriškega blaga in produktov, ki so bile uveljavljene pred nekaj meseci. Med produkti so bili avtomobili, električne ledenice in radijski aparati.

Na posojilo bo Kanada plačevala dva odstotka obresti. Iskati je morala posojilo, ker se je njena rezerva dolarjev znižala. V januarju lanskega leta je znašala nad milijardo dolarjev, v novembru pa je padla na \$250,000,000.

Kanadska vlada je vprašala Ameriko za posojilo in kredite v decembru lanskega leta. Sledila so pogajanja, ki so bila pravkar zaključena s sklenitvijo dogovora.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co. \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosestvo \$11.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnijo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as stories, plays, poems, etc. will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Trgovina med Rusijo in Anglijo

Medtem, ko je v Ameriki zadnje čase nastala agitacija za pretrganje trgovinskih stikov s sovjeti, je bila med Anglijo in Rusijo nedavno sklenjena nova trgovinska pogodba, ki je velikega gospodarskega in tudi političnega pomena za obe deželi. Na vse antiruske krče v tej deželi je morala sklenitev te pogodbe vplivati kakor slap ledene vode. Prav to je tudi zavrla agitacijo za prelom trgovinskih stikov z Rusijo, ni pa ustavilo te propagande, ki odjeka zlasti v kongresu. Očitno je tudi, da Anglija ni vprašala "naše" vlade ali kongresa, da-li sme poglobiti trgovinske stike z Rusijo. Prav tako tudi ne Wall Streeta ali mogočno militarnistično kliko.

Pogajanja za sklenitev nove trgovinske pogodbe med Moskvo in Londonom so se pričela že lanske poletje, toda so nasledila na čeri. Sporna točka je bilo veliko posojilo, ki ga je med vojno dala Anglija Rusiji. Posojilo je znašalo \$300 milijonov z obrestno mero tri in pol odstotka in izplačljivo v sedmih letih po končanju vojne. Lani so se pogajanja razbila, ker je Rusija zahtevala revidiranje pogojev tega posojila, na kar pa Anglija ni hotela pristati. Zadnje mesece pa se je angleška vlada omeščala in pristala na znižanje obresti na pol odstotka in podaljšanje posojilnega termina na 15 let. Zdaj je ovca cela in volk sit.

Na podlagi "bele liste", ki jo je objavila angleška vlada zadnje dni, so pogoji tega trgovinskega pakta sledeči:

Anglija bo v prihodnjih treh letih dala Rusiji 1,100 lokomotiv, 150 Dieslovih električnih generatorjev, 300 električnih motorjev po 100 kilowatov, 2,400 "flat trucks" (poročilo, iz katerega črpa-mo, ne omenja, ali so to kamioni ali železniški vagoni), 200 goseničarskih strojnih lopat za nakladanje, 210 strojev za kopanje, 2,400 mehaničnih žerjavov (winches), 24 električnih turbin, številne poročne vlačilce, ladij za čiščenje rek, dvigal za tovarne in stroje naprave za čiščenje petroleja.

Na drugi strani bo Rusija dala v zameno Angliji 450,000 metričnih ton železa, 200,000 ton koruze in 100,000 ton ovsa. (Za metrično tono je treba 40 bušljev žita, kar v tem primeru pomeni 18 milijonov bušljev železa, 8 milijonov bušljev koruze in 4 milijone bušljev ovsa.)

Ta pogodba tudi določa še večjo poglobitev trgovinskih odnosov med obema deželama. V ta namen se bodo obnovila pogajanja prihodnje pomladi.

Iz predloženega je razvidno, da bosta imeli velike koristi od tega trgovinskega pakta obe deželi. Rusija bo dobila precejšnje število raznih strojev in lokomotiv, Anglija pa žita za krmiljenje živine — lahko tudi za žganje, s katerim bo prišla do dolarjev. Za vse te stroje bi Anglija najbrže lahko dobila trg v Južni in Centralni Ameriki, posebno v Argentini ter prišla do dolarске valute, toda delavska vlada smatra, da je obnova in povečanje živinoreje ter mlekarstva bolj važno za Anglijo nego so dolarji. Dolarji hitro izginejo, živinorejska industrija pa ostane in je trajna pridobitev za deželo. Enako so tudi stroji v primeru Rusije.

Prejšnja poročila v zvezi s to pogodbo so govorila, da je Anglija dobila od Rusije žito po bolj ugodnih cenah nego so na mednarodnem trgu. Koliko je bilo v tistih poročilih resnice in koliko so slonela na častikarskih domnevah, nam ni znano. Toda ta možnost obstoji. Prav tako je tudi možno, da je Anglija prav vsled tega pristala na drastično revizijo posojilnih pogojev Rusiji. Ako bi bila slednja insistirala na visoke cene za svoje žito, na primer na tako visoke kakor jih zahteva Argentina, ki lačni Evropi prodaja pšenico po pet dolarjev bušel, tedaj bi verjetno ne prišlo do sklenitve te pogodbe.

Vprašanje je, da-li bo ta poglobitev trgovine med obema državama imela tudi kak večji politični vpliv, na primer izboljšanje odnosov med obema deželama. Če bi Anglija gospodarsko ne bila toliko odvisna od Amerike, bi najbrže lahko pričakovali tudi izboljšanje političnih odnosov med Londonom in Moskvo. V dani situaciji pa tega skoraj ni pričakovati, in sicer toliko časa ne, dokler Amerika ne spremeni svoje zunanje politike velikega antagonizma in obkroževanja Rusije, ali pa dokler se Anglija gospodarsko zopet ne postavi na noge.

V zvezi s tem je zanimivo to, da sta premier Attlee in "podpremičar" Herbert Morrison nedavno uvidela potrebo po "apizanju" ameriške reakcije. V Angliji namreč ni take gonje proti Rusiji ali proti "kooomunizmu" kakor je v Ameriki — najbrže niti desetino toliko. Tam tudi ni nobene vojne propagande, kakor je ni nikjer v Evropi izven ultra reakcionarnih ali neofašističnih krugov. Angleška javnost se je napram Sovjetski uniji po vojni sicer precej ohladila, da je predvsem odgovorna ruska diplomacija, vendar pa med delavstvom ni nikakršnega sovraštva do Rusije. Sklenitev nove trgovinske pogodbe med obema deželama je pozdravila vsa javnost, tudi konservativni krogi.

Vendar pa sta Attlee in Morrison nedavno uvidela potrebo, da sta po sklenitvi te pogodbe "vitriolično" udarila po Rusiji in upletala s komunističnih strasilom na sličen način kakor se to dnevno dogaja v tej deželi, posebno s strani patentiranih rusofobov a la New Leader, Hearst in Ameriška Domovina. Ker takih rusofobskih govorov nista nikdar prej imela, kakor na splošno tudi ne drugi vodilni desničarski laboriti, marveč so to rdečestralno pesem prepuščali Churchillom, je logičen zaključek, da sta s temi napadi hotela imponirati ameriški reakciji, predvsem pa kongresu. In sicer sta po našem mnenju to storila, da s to svojo "mrzlo vojno" proti Rusiji na eni strani potolažita državni departament in druge ameriške kritike nove anglo-ruske trgovinske pogodbe, na drugi strani pa, da s strani angleške vlade pripomoreta do sprejetja Marshallovega načrta od katerega bi Anglija imela največje koristi. Po tem načrtu bi Anglija namreč dobila v prihodnjih štirih letih čez pet in pol milijarde dolarjev ameriške "po-

Zavrača tak socializem, kot ga izvajajo nekateri socialisti

Detroit, Mich. — Delavci smo vedno deležni počitnic, tudi takih, ki so nam v škodo. Za božične praznike smo jih imeli štiri dni, za novo leto zopet štiri.

Zunaj je burja in sneg, zato se človek najbolj počuti doma na gorkem, posebno se to prileže meni, ki imam že šest križev na hrbtu, povrhu pa še ta neusmiljeni revmatizem.

Od leta 1903 sem neprenehoma zainteresiran v napredno delavsko politično gibanje. Bil sem tudi mnogo let član socialistične stranke, a danes ne več. Čitam vse, kar mi pride pod roko in tudi poslušam radio.

V socialistično stranko sem pristopil l. 1903 v Gradcu. Še danes imam v dobrem spominu prvi maj v l. 1903, ki je bil tedaj praznik vsega delavstva, tudi za one, ki niso bili socialisti. Torej že tedaj smo praznovali prvi maj, dasiravno smo bili pod vladno monarhistično Avstrijo. Na ta delavski praznik je bilo ustavljeno vse delo in tudi mestna transportacija. Bil sem še jako mlad socialist, torej razumljivo, da nisem imel znanja in vpogleda v socializem, ker pa sem čital socialistični list in poslušal govore delavskih voditeljev, sem bil prepričan, da ne bo dolgo, ko bodo socialisti zavladali v Avstriji. Če se ne motim, je bilo tedaj precej veliko število socialističnih poslancev v avstrijskem parlamentu.

Čas gre naprej in vse se spreminja in tako človek vse razvija kar težko zasleduje. Ko se domisljam na moč in silo socialistične stranke v l. 1903, mi ne gre v glavo, da je danes socialistična stranka tako skrahirala, tako da ne moremo več govoriti o kakšnem napredku ali uspehu socialistične stranke, posebno, ker so jo mnogi voditelji tako diskreditirali.

Vzemimo za primer Francijo. Za časa španske civilne vojne, je načeloval francoski vladni socialist L. Blum, a vsled pritiska Anglije in domače reakcije ni podvel nobenih drastičnih korakov proti krvoločnemu fašizmu Francu. Nobene pomoči ni nudil španskim borcev za svobodo Španije, medtem pa so Francu pomagali nemški in italijanski fašisti ter na debelo morili zavedne delavce, ki so se postavili v bran za špansko delavsko republiko. Posledica tega je bila, da je v Španiji zmagal fašizem, ki je še danes na krmilu in zatirava vse napredno misleče delavstvo.

Po drugi svetovni vojni so socialisti zopet dobili precejšnjo moč v parlamentu in Blum je bil ponovno na krmilu. In ne samo to. Če bi komunisti in socialisti vzajemno sodelovali, bi lahko kontrolirali parlament, toda socialisti so zopet grdo zavozili. Namesto da bi se združili s komunisti in skupno nastopili proti reakciji, pa so se socialisti pridružili reakciji in odstranili komuniste iz vlade po navodilih ameriških kapitalistov. Kaj pa je rezultat takega postopanja?

Danes že reakcija z bajoneti izvajajo protidelavske dekrete in razbija delavske stavke ter še nadalje izkorišča revno ljudstvo. Ogledimo si malo angleško delavsko vlado. Ko so se vršile volitve na Angležkem, smo vsi zavedni delavci želeli, da bi zmagali laboriti. In res so prišli v vlado. Vsi smo bili tega veseli, zlasti pa še mi, Jugoslavo- ni, ker smo bili prepričani, da bo delavska vlada sklepala pravičen mir in zagovarjala svobodno delavsko ljudstvo v Jugoslaviji.

Zadelo pa nas je nepričakovano razočaranje, kajti angleška zunanja politika se ni prav nič spremenila, temveč je le nadaljevanje Churchillovega programa, ki stremi v prvi vrsti, da ohrani pri življenju angleški imperializem. Torej se sedanja angleška vlada v zunanji politiki prav nič ne razlikuje od torijske Churchillove vlade.

Kaj pa socialistična stranka v Ameriki? Dokler je živel Eugen Debs in M. Hillquit in drugi pošteno voditelji, je bila stranka na trdni podlagi, po smrti teh voditeljev pa smo dobili na čelo stranke N. Thomasa in sledil je razkol, tako da imamo danes le majhne ostanke od nekdanje močne socialistične stranke v Ameriki. In kaj vse počenja danes Thomas pod znakom socializma? To, kar on počenja, ni nič podobno socializmu, nego je do korenin nazadnjaško. Zlasti pa se odlikuje v umazani in lažni propagandi proti Rusiji in Jugoslaviji, sploh proti vsem narodom, ki so se otresli kapitalističnih reakcionarjev in imperialistov.

Vsi trije smo bili radovedni, kaj se bo zgodilo z beračem, in drugo jutro smo šli na sodišče. Policaj je prital uboga berača pred sodnika, kateri ga je pričel oštevati, a berač se ni zmenil za njegove besede in v zmeren govoril: "Stotavženkrat vam boglonaj, gospod, za tako fino jerpergo. Prav imenito,

Moči". In s stališča visoke diplomacije se za tako "darilo" že izplača imeti nekaj antiruskih in antikomunističnih govorov, ki so v Washingtonu in Wall Streetu vredni zlata.

Glasovi iz naših naselbin

Dne 7. jan. je delegacija vodilnih Jugoslovancev obiskala Henryja A. Wallacea v nekem hotelu v New Yorku in mu zagotovila podporo progresivnih Jugoslovancev v tej deželi pri prihodnjih volitvah. Delegacijo je vodil Zlatko Balokovich, ki ga je videti v govorniški pozi (desno). Poleg njega na sliki sta Leo Krzycki (levo), predsednik Slovenskega kongresa, in Wallace.

Kaj vse je počenjala Anglija na Grškem. Temu herojskemu narodu je vsilila reakcionarno vlado z orožjem, nato pa še restavrirala monarhijo, dasiravno je grško ljudstvo ne mara in je to pokazalo že mnogokrat v preteklosti. No, ko je enkrat vse to dosegla, je pa vse skupaj prepuštila Ameriki, katere sedaj troši milijone za vzdrževanje reakcionarnega režima v Grčiji.

Toda vsi ti milijoni to zama, reakcija ne more zlomiti duha grškega ljudstva, prav tako ne moč svobodnih upornikov. Torej na Grškem še vedno teče nedolžna kri in za to kri je odgovorna tudi angleška delavska vlada.

Nič bolje ni v okupacijskih zonah, ki jih kontrolirajo Angleži in Američani. Kaj vse so počeli ameriški in angleški vojski v Trstu in kaj vse počenja v Avstriji in na Korškem! Ali moremo reči, da so ti vojski iz dežele, katero vlada-delavska stranka? In kakšen mir so pomagali skleniti angleški diplomati za Jugoslavijo? Ali lahko tako diplomacijo imenujemo delavsko? Ne, zunanja politika sedanje angleške vlade je nazadnjaška, krivična in imperialistična! Fakti je, kjer koli ima svoje prste vmes angleška vlada, tam je zatirana svoboda in pravica tistih narodov, ki so veliko pretrpeli v preteklosti in doprinesli ogromne žrtve za poraz nacifasizma.

V Italiji je nekoliko drugače, kjer so dve socialistični stranki, levo in desno krilo. To se pravi, da je ena stran rdeča, druga pa samo rdečkasta. Tam je toliko bolje, da levičarski socialisti sodelujejo s komunisti, drugače bi bila reakcija še bolj na konju.

Tudi v Jugoslaviji v času vojne so nekateri socialisti nasprotovali Osvobodilni fronti, katere se je tako junosko borila za svobodo naroda in poraz nacifasizma kot domače reakcije in verske tiranije. Po zmagi pa so se ti slepi socialisti razkropili na vse strani in nekateri še sedaj rovarijo proti novi Jugoslaviji.

Kaj pa socialistična stranka v Ameriki? Dokler je živel Eugen Debs in M. Hillquit in drugi pošteno voditelji, je bila stranka na trdni podlagi, po smrti teh voditeljev pa smo dobili na čelo stranke N. Thomasa in sledil je razkol, tako da imamo danes le majhne ostanke od nekdanje močne socialistične stranke v Ameriki. In kaj vse počenja danes Thomas pod znakom socializma? To, kar on počenja, ni nič podobno socializmu, nego je do korenin nazadnjaško. Zlasti pa se odlikuje v umazani in lažni propagandi proti Rusiji in Jugoslaviji, sploh proti vsem narodom, ki so se otresli kapitalističnih reakcionarjev in imperialistov.

Vsi trije smo bili radovedni, kaj se bo zgodilo z beračem, in drugo jutro smo šli na sodišče. Policaj je prital uboga berača pred sodnika, kateri ga je pričel oštevati, a berač se ni zmenil za njegove besede in v zmeren govoril: "Stotavženkrat vam boglonaj, gospod, za tako fino jerpergo. Prav imenito,

Moči". In s stališča visoke diplomacije se za tako "darilo" že izplača imeti nekaj antiruskih in antikomunističnih govorov, ki so v Washingtonu in Wall Streetu vredni zlata.

Mi vsi, ki smo se že od nekdaj navduševali za marksizem, odločno odklanjamo tak marksizem, kot ga danes širi Thomas.

Anton Jurca.

Spomini na Ljubljano

II.

Springfield, Ill. — Tudi Šiško smo obhodoili in Morost pod Ljubljano. Če hodiš po zemlji okrog Morosta, se ti zdi kot da bi hodil po postelji. Najin vodnik naju je večkrat vodil tudi na Ljubljanski grad, s katerega je bil lep razgled po Ljubljani in okolici. Tedaj smo morali plačati dva krajcarja, če smo hoteli iti v stolp, toda paznik nas je dobro poznal in nas je večkrat pustil v stolp zastoj.

Kakor sem že omenil, smo imeli dosti časa na razpolago in smo obhodoili vso Ljubljano. Jedli pa smo v Ljudski kuhinji pod gradom. Parcion je stal samo tri krajcarje, za devet pa si se že počitno najedel. V to kuhinjo so hodili jest tudi vojaki.

Tudi po Tivolu smo trtili čas. Tam smo slišali komedijanta, ki je vpil na vse grlo: "Le notri, le notri, boste videli ameriško kačo, 35 čevljev dolgo." Potem smo zavili v mestni drevo-red, kjer je igrala vojaška godba na pihala. Sedeli smo na klopek, nenadoma pa se pričneva s Lojzmem praskati po vratu. Izanski tovariši naju vpraša, če imava uši: "Čakajta, čakajta, bom pogledal vajina vratova," je pristavil. "Tone jih ima in prav tako Lojze. Zelo debele so in nosijo križ na hrbtu," je dejal izanec. No, najin tovariš je bil premeten in je takoj vedel za zdravilo proti ušem. Peljal naju je na Golovec, kjer je bila velika luža, okrog nje pa peči in mali in veliki lonci.

Še nikdar nisem videl toliko kostanj kot na vrhu Golovca. Izanec nam je dal kratko povest: "Naberita kostanj in drva. Kostanj na dno, hlače in srajčke pa na vrh." In res sva ga ubogala, med tistim časom pa sva skočila v vodo. Potem se je obleka dobro presušila in uši so bile uničene.

Nato smo se vsi trije podali nazaj v Ljubljano. Ko smo dospeli na Stari trg pred mestno hišo, smo videli stražnika, ki je opazoval nekega berača, ki je hitel iz ene prodajalne v drugo. Policaj ga je nato nagovoril, češ, kam se mu danes tako mu-di. "Jerpergo, jerpergo iščem, gospod, ker bo kmalu noč," je odgovoril berač. "Kar, menoj pojditte, pri nas boste dobili do-bre jerperge," nakar ga je odgnal v mestno hišo, kjer je mož z veseljem presedel v zaporu.

Vsi trije smo bili radovedni, kaj se bo zgodilo z beračem, in drugo jutro smo šli na sodišče. Policaj je prital uboga berača pred sodnika, kateri ga je pričel oštevati, a berač se ni zmenil za njegove besede in v zmeren govoril: "Stotavženkrat vam boglonaj, gospod, za tako fino jerpergo. Prav imenito,

Moči". In s stališča visoke diplomacije se za tako "darilo" že izplača imeti nekaj antiruskih in antikomunističnih govorov, ki so v Washingtonu in Wall Streetu vredni zlata.

sem spal, zato bom za vas zmo-lil tri roženkravte, da bom se prihodnjič tako imenitno postrežen. Prav lepo sem se naspal, gospod. Boglonaj, stokrat boglonaj!" Sodnik pa je dejal: "Le pojditte, ste že odpravili," nakar je policaj odpeljal berača na prosto, mi trije pa smo odšli na ulico.

Za nas, mlade pohajče, pa je bila beračeva prigodba dobra šola. Šli smo nazaj na delo z mislijo, da ne bi tudi mi dobili tako imenitno jerpergo. Od tedaj naprej smo zopet pridno delali in prejimali redno plačo od 75 — 85 krajcarjev na dan. To so moji spomini na Ljubljano iz leta 1895.

Anton Gorenščak.

Nekaj o Marshallovem načrtu

Rockwood, Pa. — Marshallov načrt je v resnici tak načrt, da bi bogati še bolj obogateli na račun revnih slojev in da bi z njim vpregli v svoj industrijski jarem ne samo nas tukaj, marveč tudi delavce v evropskih državah. Vse to se osnuje na račun ameriškega ljudstva in vse v prid privatnega kapitala.

Ameriško ljudstvo bo moralo plačati za vse to "gemblanje", ako pa ne bo šlo vse po začrtani poti, bojim sem, da ne bo šlo, bomo pa poslali naše fante, da rešijo naše dolarje in našo čast.

Ameriški Wallstreetarji in militaristi stremijo z Marshallovim načrtom vzpostaviti železen obroč okrog vseh držav, katere nočejo kar naprej prodajati svoje ljudstvo privatnemu profitu. Mi ne bomo dosti ali pa nič slišali o tem obroču, dočim nam neprestano trobijo o železnem zastoru.

Ako privatni kapital hoče investirati svoj kapital v evropskih državah, jim naša vlada garantira 100-odstotno povračilo, v slučaju izgub v teh državah. Tukaj se vidi, da bodo naši stroški večji kot 17 milijard, katere predvideva državni tajnik Marshall v svojem predlaganem načrtu.

Ko bodo enkrat države, ki so vključene v Marshallovem načrtu, pričele producirati več kot same potrebujejo, bodo morale iskati v tujini trga za svojo robo. Dokler bodo mogle dobiti trge, bo vse dobro, ko bo pa prišlo do nadprodukcije in ne bo več trgov, se bo pa zopet pričelo klanje za trge. Tisti, ki bo najceneje prodajal, bo tudi delal, ker pa imamo pri nas v Ameriki najvišje plače in so naše industrije najbolj izpopolnjene, bomo mi najprvi prizadeti, kar po naši depresiji.

Prva vojna se je vnela radi ekonomske krize, prav tako druga. Seveda, v zadnjem konfliktu so hoteli gospodarji sveta ubiti kar dve muhi z enim udarcem, toda tisti, ki spletarijo z našim denarjem in življenjem, so se vračunali v prvi svetovni vojni, še bolj pa v drugi, prav

gotovo se bodo tudi v tretji, če pride do nje.

Kdo je najbolj prizadel Hitlerjevo vojno mašino v zadnji vojni? Naši partizani. Sicer ne samo naši hrabri jugoslovanski partizani, ampak tudi partizanske sile drugih držav. Te sile se bodo zopet odzvale, v slučaju, da pride do ponovne vojne.

Marshallov načrt je zasnovan na tej podlagi: "Vržite komuniste iz javnih služb in dobili boste posojilo." Da, to je v bistvu Marshallov načrt, a nas pa hočejo prepričati, da se name-rava pomagati prizadetim državam, da si zopet opomorejo gospodarsko. Kdor bere in zasleduje svetovne dogodke, ve, da je bila v evropskih državah naveda, da najmočnejša stranka organizira vlado. V Franciji pa je bilo prav nasprotno, to pa samo za to, ker so dobili navodila, da je treba postopati s komunisti s trdo pestjo. Ista pesem je v Italiji. Če hoče italijansko ljudstvo dobiti pomoč, se mora iznebiti peklenskih komunistov.

Kdo pa je prav za prav komunist? Vsakdo, ki se prednje vprašati za večji kos kruha, vsakdo, kdor se bori za pravice vsega človeštva, vsakdo, kdor se upa povzdigniti svoj glas proti onim, ki nas skušajo zapeljati v tretjo vojno.

V Grčiji pa imamo Trumanovo doktrino, ki se v bistvu ne razlikuje od Marshallovega načrta. Tam je Trumanova doktrina v praksi že eno leto, a danes kovači te doktrine priznajo, da so dlje od svojega namena kot so bili pred letom dni. Tedaj so napovedovali, da bodo v kratkem času uničili partizane, če bodo dobili dovolj ameriških dolarjev, toda danes so grški partizani močnejši kot so bili pred dobrim letom. Vse kaže, da se za vsakega ubitega partizana priglasi deset novih.

Val napredka se ne more ustaviti ne s kroglimi in ne z milijoni dolarjev. Potrebno je urediti tak ekonomski sistem, ki bo služil večini in ne samo vrhnji plasti. Škof William Montgomery Brown je rekel že pred 30 leti, in drugi pred njim, da je treba ustanoviti državo, v kateri bodo vsi ljudje enakopravni. Današnji sistem pa je treba postaviti na glavo, tako da bodo revni na vrhu, bogati pa spodaj, zaeno pa naj dobijo pravico, da delajo in pridejo gor, če pa nočejo delati, naj pa imajo pravičo gladovati in umreti.

Uredniški članek z dne 6. januaria je prav na mestu. Ako bi jaz mogel tak mojstersko opisati, kaj za nas pomeni tretja stranka, bi napisal do pičice tako kot naš urednik. Vsi njegovi članki so dobri, ampak ta je bil eden najboljših. Lahko jim pokažemo, da smo politično zrelejši in bolj odrasli kot so pa oni v Washingtonu.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Pišite Wallaceu, da se strinja-te z njim in da ga boste podpirali pri novembarskih volitvah. Ako dobi veliko pisem, bo to v veliko moralno pomoč njemu, zaeno pa udarec reakciji v Washingtonu. Mogoče jih bomo indirektno primorali, da tudi oni za-zamejo boljše americe napram delavstvu in v zunanji politiki. Njegov naslov: Henry Wallace, c/o New Republic, 40 E. 49th St., New York 17, N. Y. Se enkrat, pišite Wallaceu! Ne odlašajte! Frank Dormish.

Primorske vesti

Ljubljana, 23. decembra:

Zopet bombe

8. decembra okoli 22:30 so fašistični razbojniki vrgli ročno bombo v smeri sedeža mestnega odbora Slovensko-italijanske protifašistične zveze v Trstu. Na srečo ni bilo nobene škode v prostorih SIAU; pač pa ima gostilničarka Godiza Mercedes nad 10.000 lir škode. Ob 22 uri so vrgli tržaški teroristi dve bombi proti kulturnemu krožku "Raubar" na Greti. Zaradi eksplozije so se razblele šipe na starih oknih prvega nadstropja, kjer stanovali tri revne družine vojnih oškodovancev. Namen teh neofašističnih napadov je povsem jasen. Hoteli bi ustrahovati tržaške protifašiste in vsi tržaško demokratično ljudstvo, ki je že izrazilo svoj protest proti pojavom terorizma; združen z zahtevo, naj se razpustijo vsi krožki in organizacije, kjer se zbirajo atentatorji. Tržaško ljudstvo je sito praznih obljub in bo samo poskrbelo za odstranitev vseh terorističnih fašističnih napadalcev, če bo oblast zopet ostala samo pri obljubah.

Trst v mednarodni plovi

Paroplovna družba "American Export Lines" je ustanovila novo progo med Trstom in New Yorkom. Na tej progi bosta vozili 10.000 tonski ladji. Paroplovna družba "Puglia" bo podaljšala svoje pomorske proge do Trsta. Se ne potrjuje vesti pravijo, da nameravajo nekatere krogi iz južne Italije preseliti v Trst del svojega brodogradništva. Govori se o pogajanjih za ustanovitve mešane paroplovne družbe, pri kateri naj bi bile udeležene Avstrija, Čehoslovaška, Švica in Madžarska. Na splošno je opaziti, da sledijo v zadnjem času inozemski broderski krogi z velikim zanimanjem razvojnemu možnostim tržaškega prometa med Trstom in Vzhodom.

Zanimanje za Trst narašča

Madžarsko ministrstvo za trgovino bo poslalo v Trst gospodarsko delegacijo, katere naloga bo ustanoviti v Trstu stalni trgovski urad. Te dni je obiskala Trst poljska gospodarska delegacija s poljskim mornariškim ministrstvom na čelu. Ogledala si je naprave tržaškega pristanišča in se zanimala tudi za ladjedelnice v Trzinu.

Izgradnja svobodne industrijske cone

Načrt za izgradnjo svobodne industrijske cone v Žavljah vse bolj dozoreva. Načrt je odobrila Tržaška trgovska zbornica. Predvidene so davčne olajšave za industrije, ki bodo nastale v industrijski coni, pa tudi možnosti carinske razbremenitve ter zagotovitev potrebnih finančnih sredstev za takojšnje nadaljevanje del. Računati je, da bo pri izgradnji svobodne industrijske cone dobilo zaposlitev okoli 8.000 delavcev.

Udarec proti Rdečemu križu

Anglo-ameriška vojaška uprava v Trstu je pričela z načrtno ofenzivo proti RK za Tržaško ozemlje in Socialnem skrbstvu. Gre za socialni organizaciji, ki ne zasledujeta nobenih političnih ciljev. Okupacijska vojaška oblast hoče obema organizacijama preprečiti možnost, da bi s skromnimi razpoložljivimi gnotnimi sredstvi lajšali bedo najsiromašnejših in najpotrebnejših. Odslek za mladinsko skrbstvo pri Socialnem skrbstvu je poslal leta 1946 v počitniške kolonije 5.928 otrok, leta 1947 pa je organiziral kolonije skupno z Rdečim križem za Tržaško ozemlje. Okoli 1500 družin prejema mesečne podpore od Socialnega skrbstva. Vojaška oblast je v nasprotju s svojimi obljubami o skrbi za dobrobit in mirno sožitje med tržaškimi narodnostnimi skupinami storila vse, da bi preprečila delovanje teh organizacij, ki združujejo v svojih vrstah Slovence ter Italijane, in ki skr-

bijo za izboljšanje njihovega materialnega stanja. Če vojaška oblast ni sposobna reševati težkega gospodarskega in socialnega stanja ter preprečiti bede in brezposelnosti, potem mora vsaj dopustiti delovanje teh ljudskih organizacij, ki so s svojim dosedanjim delom dokazale upravičenost svojega obstoja. Tržaške množice so javno demonstrirale proti ukrepom okupacijske vojaške uprave.

Tržaška protifašistična mladina se organizira

Te dni je bil v navzočnosti 347 delegatov z vsega Tržaškega ozemlja ustanovljen kongres Zveze antifašistične mladine za Tržaško ozemlje. Na kongresu je bil izvoljen izvršni odbor s predsednikom E. Campagno, ter podpredsedniki delavcem K. Prionom, kmetico A. Božičem, in delavcem E. Baccichijem. Kongres je sprejel sklep o sestavi statuta in organizacijskih načelih Zveze antifašistične mladine za Tržaško ozemlje. Navzoči delegati jugoslovanske mladinske delegacije je v svojem nagovoru dejal, da mu je prepovedano govoriti v imenu Ljudske mladine Jugoslavije, nakar je spregovoril nekaj zelo zanimivih besed v lastnem imenu ob navdušenem priznanju vseh zbranih delegatov. V posebni resoluciji obsoja ustanovni kongres policijski teror, ki ga izvajajo proti tržaškim ljudskim množicam razne neofašistične teroristične skupine. Resolucija izraža zahteve glede zagotovitve o zaposlitvi mestne delovne mladine ter o prepovedi zaposlitve mladine pri delu, ki ne odgovarja njenemu poklicu.

Mladina je ukrotila Lijak

Dne 14. decembra je bila v Renčah ob zaključku regulacijskih del pri hudourniku Lijaku velika proslava. Ze stara Avstrija in fašistična Italija sta obljubovali našemu ljudstvu regulacijo Lijaka. Danes je regulacija končana. Dne 15. decembra je poteklo 6 mesecev, kar so se pričela dela na Lijaku v večjem obsegu. Očistiti je bilo treba 99.137 kvadratnih metrov terena, tlakovati je bilo treba 4.000 kv. metrov. Če bi naložili izkopano zemljo na vagon, bi znašala dolžina vlaka 86 kilometrov, to je dolžina železniške proge Rakov-Trst. Prevožene samokolnice so opravile ogromno pot 11.000 kilometrov. Preko robov Lijaka ne bodo več ogrožena okoliška zemljišča. Za gradnjo gre zaslug predvsem zavednosti našega delavstva in delovnemu elanu mladine.

Iz gospodarskega življenja

V Mirnu pri Gorici so odprli prvo okrajno invalidsko podjetje — bizarske delavnice "Istok-Miren". — Sredi novembra se je pričel v Ložah pri Vipavi pouk za mešani kmetijski šoli vinarstvo sadjarskega tipa, ki jo obiskuje 32 učencev. — Lesno produktivno državno podjetje obrata št. 10 v Ajdovščini je v novembru preseglo mesečni proizvodni načrt za 36 odstotkov. — V St. Vidu pri Vipavi je živinorejska zadruga razširila svoj delokrog in za gornjo Vipavsko dolino in na del sežanskega okraja. Šteje 507 članov. — Kmečko-obdelovalna zadruga v Vipavi šteje 20 kmečkih družin s 138 ha skupnega zemljišča. V načrtu petletke ima zadruga povzgo živinoreje na 400 goved, preureditev 10 družinskih stanovanj, nakup raznih kmetijskih strojev in nasaditev 500.000 novih trtnih sadik. —

Naši pod Italijo

V Krminu so tudi slovenske družine kmetovalcev, kolonov in obrtnikov, ki imajo tukaj že izdavnja svoja domovinska pravica. Ciril-Metodova družba je tukaj že leta 1908-9 odprla slovenske šole. Nepopoljšljivi "Lunedi" odredka Slovencev pravico do šole v Krminu. Ali naj sprejemo gorijo še domači posleni Furiani iz Krmina, ki iz srca privo-

ščijo našim ljudem materinščino v šoli in cerkvi? — V Steverjanu v Brdih so izvršili karabinjerji preiskavo pri raznih protifašističnih steverjanskih družinah. Steverjanci so z zanimanjem poslušali poučno predavanje inž. Rustije o kletarstvu, vinogradništvu in vinarstvu. — Pevmaka mladina se marljivo udeležuje v sportu in je že organizirala več tekem. Na podoban način je organizirana tudi mladina v Podgori, ki ima tudi svoj odslek za boksanje. — Zelo marljivo deluje pevski zbor v Rupi. Odrska družina pripravlja novo igr, člari radi obiskujejo knjižnice. — V Sovodnjah so se končno vendarle pojavili dvojezični plakati. "Širokogrudnost" občine v Zagraju je bila kmalu pojasnjena: Plakati so vsebovali predpise glede davkov. Sicer se v Sovodnjah marljivo pripravljajo na dve igri, ki bosta uprizorjeni v okviru prosvetnega društva "Primorska zvezda".

Solkan potrebuje železniško postajo

S priključitvijo je Solkan popolnoma spremenil svoje lice. Postal je gospodarsko, prometno, politično in kulturno središče goriškega okraja, saj so tukaj seže vseh oblasti in uradov. Le do goriške postaje je nekoliko

PREMOG V NAŠEM PETLETNEM PLANU

Ljubljana. — Premog je tudi v Jugoslaviji poleg električne energije osnova industrializacije, zakaj brez premoga ni industrije in tudi ne prometa. Zato posveča naš petletni plan posebno pozornost dvigu in izpolnitvi naše premogovne proizvodnje. Premogovniki so bili v bivši Jugoslaviji po veliki večini v zelo slabem stanju, zlasti glede strojne opreme in mehanizacije dela. Zato je bila tudi proizvodnost v rudnikih majhna, čen premogu pa visoka. Leta 1929 je proizvodnja premoga dosegla 5,63 milijona ton, potem pa je osem let znatno zaostajala. Leta 1933 je padla celo na 4,1 milijona ton in šele 1938 se je znova dvignila na stanje iz leta 1929. V letu izbruha svetovne vojne pa je ob izrednih razmerah privrkat preokorčila šest milijonov ton.

NOVE ŠOLE — DOKAZ VIŠOKE ZAVESTI NAŠEGA LJUDSTVA

Mnogi kraji in vasi v Sloveniji so že obnovili svoje šole, ki so bile med vojno požgane od okupatorja ali pa jih je uničila narodno-osvobodilna vojska, ker so služile okupatorju za postojanke. Marsikje jih prebivalci obnavljajo, zbirajo se k prostovoljnemu delu, čistijo ruševine in jih odvažajo, dovažajo pa z neplačanimi vozniki novo gradivo in les. Obnavljajo šole in postavljajo nove po lastni zamisli, ker so sami uvideli potrebo, da se njihovi otroci osnovno izobrazijo, vedo, da naša nova, mlada država potrebuje ljudi, ki bodo nekaj znali, ki bodo večji svojih poklicev. V Zalogu pri Komendi v kamniškem okraju so se vaščani odločili, da si postavijo novo šolo, ki bo obenem služila tudi vsem kulturno-prosvetnim namenom njihove vasi. Obenem hočejo olajšati otrokom njihove in najbližjih vasi obisk šole, da jim ne bo treba hoditi ure daleč kakor nekoč. S tem bodo zmanjšali izostanke in pripomogli k napredku otrok.

Lani (1946) so pričeli graditi. Vsa osnovna dela so izvršili vaščani s prostovoljnimi delom. Izkopali so temelje, navozili gradivo, pesek, opeko in cement, tudi les so darovali sami. Nato so najeli zidarje in delavce. Zgradba je začela rasti. Vaščani so prihajali na gradilišče, pomagali, se veselili dela, ki je

predaleč, saj je do nje 3 km poti. Solkan potrebuje svojo železniško postajo, solkanska antifašistična ženska organizacija pa si je postavila nalogo, pospešiti izvedbo tega načrta.

Iz Slovenske Benečije

Ob obisku Marinove gostilne v Aži se je sprožila nekemu karabinjerju puška in ranila samoga karabinjerja. Prišli so drugi karabinjerji ter odpeljali Severina Skrinjerja in Avgusta Venturinijsa, ki je strgal karabinjerju iz rok izkaznico. — Svoj čas je bilo zaposlenih v cementarni pri St. Lenartu nad 300 delavcev, danes jih je samo 36. — Nedavno so minirali hišo Avgusta Cenciča s Črnega vrha, ki ima škodo nad 100.000 lir. Karabinjerji niso ničesar ukrenili, verjetno zaradi tega, ker gre za hišo zavednega Slovence. Cencič je označil kot krivce brate Aleksandra, Viktorja in Bertija Cenciča.

Bivši iranski veleposlanik

v Moskvi Firuz, ki živi sedaj v Ženevi, je poslal iranskemu ljudstvu proglas, v katerem obsoja "britansko politiko vmešavanja v volitve in druge iranske notranje zadeve". V proglasu poziva iransko ljudstvo na borbo za rešitev iranske neodvisnosti.

Navzlic strašnemu upostojanju v vojni smo predvno stanje proizvodnje premoga že dosegli in prekoračili. Sedaj pa moramo v okviru petletnega plana proizvodnjo dvigniti tako, da bo leta 1951 znašala 16,5 milijona ton; ob koncu tega leta se bo morala zmogljivost premogovnikov dvigniti celo na 18,5 milijona ton. Proizvodnja premoga, ki pade povprečno na enega prebivalca, se bo leta 1951 povzpela na 1031 kg nasproti 389 kg v letu 1939. Pri dvigavanju proizvodnje premoga se bomo oprli predvsem na naše največje premogovne bazine, med katerimi omenja plan v Sloveniji trboveljski in večenski bazen. Za republiške premogovnike pa določa plan, da bodo povečali proizvodnjo od 211.000 ton v letu 1939 na 290.000 ton v letu 1951.

vidno napredovalo, povpraševali in se posvetovali med seboj. Kako tudi ne, saj bo ta šola plod njihovih prizadevanj in truda.

V Mostah pri Kamniku so začeli graditi šolo ob istem času kakor v Zalogu, le da je ta zgradba že pokrita, ker so bili s gradivom malo bolje preskrbljeni. Prebivalci Most so si pomagali preko prvih težav na isti način kakor Zaločani, s prostovoljnimi prispevki, ki so jih zbrali med posamezniki in množičnimi organizacijami ter s prostovoljnimi, neplačanimi delom. Naredili so 1025 prostovoljnih delovnih ur, navozili 23 kubičnih metrov peska, 115,5 kubičnih metrov groma, 26.000 kosov opeke, tako da se lahko pohvalijo s 176 prostovoljnimi vozniki. Na ta način so prihranili 35.390 dinarjev stroškov pri gradnji.

Gradnja novih šol, ki rastejo iz zamisli in pobude vaščanov samih, je dokaz visoke zavesti našega ljudstva, ki hoče sebi in svojim otrokom dati vse pogoje za osnovno izobrazbo in obenem omogočiti, da se kulturno-prosvetno življenje tudi na vasi razvije do največje višine. V takih šolah bodo otroci v okviru svoje pionirske organizacije lahko častno izpolnjevali besede maršala Tita, ki je dejal: "Učiti, učiti in še enkrat učiti se, to je glavna naloga vas, pionirjev".

Prostovoljci dela se zbirajo.

Materinska posvetovalnica na Vrhnici

UČENJE EDINOSTI PO AMERIŠKEM NAČINU

Mnoge ljudske šole širom Zdr. držav, posebno v mestih, izrecno poudarjajo potrebo medkulturne izobrazbe. S tem imajo v mislih izobrazbo v pogledu tradicij in ozadja raznih skupin, ki tvorijo prebivalstvo Amerike. Ideja, zapodena v tem, predstavlja prizadevanje, ki je v kratkem sledeče: ako mlad človek — ali oseba kakršnekoli starosti — razume in ceni kulturo onih, ki se razlikujejo od njega v narodnostnem, plemenskem ali drugem pogledu, tedaj se bo naučil na srečno sožitje z njimi in bo končno s tem izgubil precej predsodkov napram njim, oni pa napram njemu. Ali pogledmo, kako ljudske šole iznašajo to idejo boljšega edinstva v svojih učnih programih.

Vedno bolj se množečo literatura o tem predmetu citira številne primere ali vzglede. Dalje objasnjuje, kako se izvajajo tozadevni programi. Ako so revno zasnovani in izvajani brez navdušenja, ne dosežejo nič. Po drugi strani more globoka zaveza, kaj ti programi lahko pomenijo za šole same in delo v splošnem, dovesti do pravih lepih uspehov.

Mnogi starši so že seznanjeni z nekaterimi načini učenja njihovih otrok, da poznajo in cenijo poleg svoje tuji kulture drugih. Morda imajo na šolskem programu dramatizacijo o prispevku Slovencev, Slovakov, Čehov ali Skandinavcev, Litvincev, Italijanov, Rusov ali morda Fincev k skupni ameriški kulturi, kakor se ista odraža v našem vsakdanjem življenju in v našem okolju ter v deželi sploh; ali mogoče priredijo programe, na katerih so podani ukrajinski narodni plesi in pesmi ter godba, ali pa morda grški narodni plesi. Vse to je podano s poudarkom, da je del doprinosu tuje narodnosti, ali pa se morda z gotovim programom hoče poudariti doprinos in razvoj kulture naših domačih črncev.

Medkulturna vzgoja pa bi imela le malo učinkovitost v življenju povprečnega šolarja, če bi vse ostalo pri tem, kar se predloži v šolskem razredu. To postaja jasno vsem, ki se s tem ukvarjajo in radi tega naraščajoče število šol posega s tem svojim delovanjem v resnične življenjske situacije — to ne le v šoli, pač pa tudi v okrajih, katerim ta ali ona šola služi. Iz tega izvirajo poučna potovanja ali raziskovanja na "polju" predmeta samega. Otroci se na takih potih ali raziskovanjih nauče marsikaj o ljudeh, katerih kulturno ozadje bogati njih o kolicu ali občino, pouče se o neenakopravnosti, ki pogosto peha baš te ljudi v revščino ali v nižji življenjski standard in to zgolj radi njihovega plemenskega, narodnostnega ali verskega izvora. Ko se dečki in deklice vržejo iz takih raziskovalnih poti, dobe nalogo, da o svojih vtisih napišejo svoje mnenje, če mogoče iz vidika človeka manjšinske skupine. "Kako se počuti v našem mestu ali kraju Žid — ali poljski Američan — ali zamorec?" Ta način je udomačen v neki srednji šoli, ki uporablja medkulturni program, da zbliža svoje šolarje in šolarice z življenjem coloradskega mesta, v katerem živijo.

Kako vpliva na mlade ljudi spoznanje, da je treba gledati na druge kot na posameznike in ne zgolj kot na črnce, Poljake, Mehičance, Italijane? Boročilo ljudske šole v nekem californijskem mestu, ki je osvojila medkulturni program za svoje razrede, nudi prilično dober odgovor na to vprašanje. O krog 90% vseh otrok, ki pohajajo v to šolo, je mehiškega, za

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Sem tajnik bratske organizacije. Število naših članov je vprašalo, če naj pošljejo pristojbine za vize sorodnikom v starem kraju, katerim so že oskrbeli poročstvo vzdrževanja (affidavit of support). Ali mi morete nasvetovati v tem pogledu?

Odgovor: V vseh evropskih deželah, izjemni Nemčiji, bodoči priseljenci lahko plačajo deset dolarjev pristojbine za vizo v domačem denarju. Ako pa hoče kateri od vaših članov poslati svojemu sorodniku tako pristojbino od tukaj, to seveda lahko stori. Denar naj pošlje navadnim putem, le v slučaju, da njegov sorodnik živi v Nemčiji ali Avstriji, mora denar za pristojbino poslati skozi državni oddelek. To se napravi tako, da se izpolni Money Order ali pa potrjen ček na ime "Secretary of State" ter naslovi na Department of State, Washington 25, D. C. Priložiti je seveda treba tudi pismo, v katerem naj bo navedeno ime sorodnika, katerega je denar namenjen. K njegovemu imenu naj bo priložen tudi naslov, kakor tudi ime ozir. naslov najbližjega ameriškega konzularnega urada. Državni departament bo potem takoj obvestil pristojnega konzula o poslani vsoti, ki navadno ostane vložena tako dolgo, dokler ni izdana viza sorodniku, za katerega je bil denar poslan. V nujnostnih slučajih je mogoče poslati denar po kablju. To je treba omeniti v pismu in stroške za kabl mora plačati pošiljatelj sam.

Vprašanje: Pred kratkim sem prejel pismo od svoje sestrične, ki je precej obupana, ker je bil njen sin v Rusiji zojet in ni od tedaj nič več slišala o njem. Sestrična je poskušala vse, da bi našla kako sled za sinom, toda vse brez uspeha. Morete li kaj svetovati v tej zadevi?

Odgovor: Zelo nas veseli, da vam moremo povedati, da je Ameriškemu rdečemu križu sedaj mogoče poslati poizvedbe Zvezi rdečega križa in Društvu rdečega polumeseca v U. S. S. R. glede vojnih ujetnikov v Rusiji. Priporočamo vam torej, da greste k najbližji postojanki Rdečega križa in izpolnite potrebne tiskovine, ki so rabljene v zvezi s takimi poizvedbami. Kakor hitro bo Rdeči križ imel na rokah kakve informacije o jetniku, ki je pogrešan, vas bo nemudoma obvestil.

Vprašanje: Prišla sem v Zed. državo pred 15 leti kot priseljenska in sem se kmalu nato poročila. Pred nedavnim mi je mož umrl. Ali lahko postanem državljanka?

Odgovor: Ako ste prišla v Zed. državo postavnim putem, vsaka- kor lahko postanete državljanka. Zaposelite se v delo ali na drugi način, da boste dobili "prvi papir". Dve leti zatem morete zaprositi za državljanstvo. Potrebne tiskovine dobite v uradu ameriškega naseljeniškega in naturalizacijskega urada v vašem predelju. (U. S. Immigration and Naturalization Service.) Ako vaš mož ni bil državljan, vprašajte za tiskovino Form N-300. Ako pa je bil vaš mož državljan, tedaj vprašajte za tiskovino Form N-400. Na tiskovinah najdete vsa potrebna pojasnila za izpolnitev listih. — (Common Council)

NAZNANILO:

Ker nas je že več ljudi naprosilo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov jugoslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St. N. W.
Washington 5, D. C.

Naslov urada jugoslovanskega konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

in
Yugoslav Consulate General,
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem jeziku.

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE EVENTURE

TONE SELISKAR

(Nadaljevanje)

Vlak brzi. Puha. Hiti mimo vasi čez polja in njive, čez ceste in potoke. Vseposvods viharja slovenske zastave, ljudstvo maha s rokami in pozdravlja. Otroci vihte partizanke in pozdravljajo s stisnjenimi pestmi. V Boštjanskem gradu so se utrdili izdajalci. Ponoči so naši jurili na grad. Grad gori, izdajalci so se razbežali. Naprej, naprej proti Ljubljani. Črt vihti zastavo, Pavlek poje.

V Škofiji vlak obstane. Dalje ne morejo. Vlak odpelje prazen v Ljubljano. Kurjač in strojevodja skrivaj partizanki pod premo. "Vrneva se, vrneva!" kričeta partizanom, ki se izkrcavajo z vlaka.

Tam spredaj je Ljubljana. Komandant Janez, Črt in Pavlek se podajo v grč. Pred njimi se razprostira Barje in na koncu blesti bela Ljubljana. Zvoniki cerkva gore pod nebo, stari grad gleda zaspano proti Krimu, tam zadaj grme partizanski topovi na trdnjavo izdajalcev. Zidovi Turjaka se majoje.

"Sedimo tule na sonce, draga moja fanta!" de komandant Janez. "Oddahnimo se. Čas je! Dve leti smo se borili!"

Spodaj v vasi pojo partizani. Ljudstvo se zbira. Po cestah, ki vodijo iz Ljubljane, je videti množico ljudi.

"Glej jih, iz Ljubljane beže k nam! Ljubljanci se podajajo v našo vojsko!"

Fantje, možje in dekleta romajo v trumah po beli cesti. Ko zagledajo partizane, o katerih so za žičnimi pregradami toliko slišali, se poženejo mednje in kličejo:

"K vam! Kvam!"

Partizanska vojska raste, raste!

"Toda, še nimamo hude borbe pred seboj!" pravi komandant Janez. "Sedaj se je Nemec potuhnil. Polom italijanskega fašizma ga je presenetil. Le Ljubljano je mogel zasesti in postojanke ob glavni železniški progi. Rdeča armada ga bje. Toda ta zver bo tudi še po naši zemlji udarila, preden bo poginila. Pripravljeni moramo biti! Zdej se ne smemo pustiti zasesti ob prvih zmagah!"

"Saj se tudi ne bomo! Kar naj pridejo, čakamo jih!" je dejal Črt. "Prst s Sonjinega grba leži na mojem srcu!"

"Marička in oče me kliče iz groba!" zasepeče Pavlek.

"Oba xnova me zoveta!" pravi komandant.

"Toda, da ne pozabim... Pravkar sem prejel iz štaba brigade obvestilo: Črt, imenovan si za mojega namestnika! Namestnik komandanta bataljona! Pavlek, imenovan si za komandirja prve čete mojega bataljona. Častitam vama. Zaslužila sta!"

Črt se je zamislil, ko je gledal na Ljubljano. Srce se mu je radvalo, da bodo ostali še vedno skupaj v edinici. Prisrčno sta se oba zahvalila komandantu.

"Zdej pa te prosim, tovariš komandant, vsaj tri dni dopusta. Dve leti te nisem ničesar prsil!" pravi nenadoma Črt.

"Seveda, dragi moj Črt! Pa mi lahko poveš, zakaj?"

"Sonja me vabi... Obljubil sem ji, da jo bom prišel obiskat in da boma zmago skupaj praznovala! Saj vem, da me ne bo slišala, da je zanjo vse končano... Ampak obljudil sem ji... Bila je hrabra, zvesta tovarišica!"

"Le pojdi, le pojdi, dragi tovariš. Žrtvam smo dolžni zmago! Nesi ji tudi moj pozdrav in

pozdrav vse naše čete. Pa ti, Pavlek, imaš tudi ti kakšno željo?"

Pavlek pa je gledal po cesti. Srce ga je potiskalo na pot. Gruča čudnih ljudi jim je prihajala nasproti. Nekateri so bili bos, mnogi raztrgani, bili so stari in mladi, možje in žene, nekateri so nosili otroke na ramah.

"Iz sužnosti se vračajo. Koliko teh nesrečnikov smo že danes srečali. Izogibajo se Ljubljane, da ne bi Nemcem padli v šape. Kar peš jo mahajo iz Italije!" razlaga komandant. "Že nekaj svojih znanec sem srečal med njimi. Strašno so se sestradani, toda neizmerno veseli, da so spet stopili na svobodna tla. Tudi njihovo trpljenje ima svoj delež na naši zmagi!"

Gruča je prihajala vedno bliže. Nenadoma je Pavlek planil kvišku, zasenčil oči z dlanmi, se zastmel v prihajajoče in vzkril od neznanega veselja.

"Mati, moja mati prihaja!"

In že je zdiral ženski nasproti, ki je obstala ob tem vzkrilu. Takoj ga je po glasu spoznala. Stekla je po cesti in objela sta se ter zaihtela od ganotja.

"Joj, ti moj fant, ti moj ljubljani fant!" je dejala vsa vzhlepa, ko ga je zagledala.

"Da, tovarišica! Pozdravljena na osvobojenih slovenskih tleh!" jo odgovarja komandant zarečih oči, ko vidi, kako sta srečna mati in sin.

"Pa tudi ti si tu, Črt!"

"I seveda, vsi smo, vsi!"

"Pa oče, Pavlek...?" je spraševala mati.

Vsi so molčali.

Mati je prebledela. Sedla je k njim v travo, potegnila Pavleka k sebi in zasepetala tiho, vdano:

"Joj, ti draga naša zemlja, koliko jih je zate poginilo! Vseposvods smo srečavali grobove... Na Rabu, v Gonarsu, v Reniciju... vse od Trsta po vsej naši domovini..."

"Da, tovarišica, svoboda je velika stvar!" pravi komandant. "To je drag kup! Tembol jo bomo znali ceniti!... Kam si zdaj namenjena?"

"Zdej nikamor več!" je dejala mati in se predano zagledala v svojega sina. "Zdej sem doma. Saj sem pri Pavleku! V taborišču sem pogala v bolnici... Marsikaj sem se naučila. Rada bi vam pomagala... Ali me sprejmete za bolničarko?"

"Z veseljem, tovarišica!" de komandant.

"Ah, mati, potem bova vedno skupaj!" vzklikne Pavlek.

Mati gleda v svojega sina.

"Pavlek je bil hraber borec! Komandir čete je!"

"Oh ti moj ljubi hrabri partizan!" šepče mati in ga poljublja.

Potem se je zamislila. Otožno je pogledala komandanta, kakor da se obotavlja, toda vesele je spregovorila:

"Poprej bi šla še rada tjakaj... tovariš komandant! Po moč in vero... Po vztrajnost in hvaležnost!"

"Pojdite, dragi moji, vsak po svojem srcu! Tako je treba! V brigadi se vidimo!" je dejal komandant in jim zvesto stisnil roke.

Potem so šli. Črt je hrepeneče pogledal proti vklejeni Ljubljani, pa se je zbral in je stopal kakor da plava skozi zmago in slavošpeve veselja teh velikih dni. Pavlek in mati na drugo stran, kakor da blodita po stazah, ki peljejo nekam v svetlo, sončno bodočnost.

KONEC.

KONFERENCA UPRAVNIKOV DRŽAVNIH POSESTEV

Maribor.—Konec novembra je bila na srednji kmetijski šoli v Mariboru tridnevna delovna konferenca vseh upravnikov državnih posestev v Sloveniji. Na dnevnem redu so bila vprašanja, ki so trenutno najvažnejša za njihov nadaljnji razvoj in napredek. Razpravljali so o svojem proizvajalnem in investicijskem planu, o novi organizaciji dela na posestvih in končno o računovodstvu. Konferenci, ki je bila polnoštevilno obiskana, so prisostvovali tudi ministar za kmetijstvo in gozdarstvo inž. Jože Levstik skupaj s pomočnikom Navzoč so bili nadalje zastopniki ministrstva za delo, glavnega odbora Enotnih sindikatov, republiške kontrolne komisije in nekateri predstavniki krajevnih oblasti.

Minister inž. Levstik je v uvodnem govoru med drugim naglasil, da so naloge državnega kmetijskega sektorja, ki obsega komaj 4% vse naše agrikulturne površine, daleko večje in važnejše, kakor bi sodili glede na njegovo površino. Državni kmetijski sektor mora biti prvi vzornik naši vasi in kmetom, ki se združujejo v zadrugah. S poltom mora ustvariti take delovne

naglasil, da terja petletni plan od vseh upravnikov državnih posestev, da se nanj pripravijo ne samo strokovno, temveč tudi s svojo lastno notranjo prevzgojo, z novim odnosom do dela, z novimi organizacijskimi oblikami v upravljanju posestev, z osvajanjem najvišje discipliniranosti, z dnevno evidenco dela itd. Čeprav se ni vseh pogojev za njihovo proizvodnjo, imajo v planu zelo vidno mesto vrtnine. To zahtevajo potrebe delovnega ljudstva, ki mu manjka sočivja. V poljedelskem planu pa niso planirane samo površine, temveč tudi donosi. Leta 1951 morajo znašati hektarski donosi na državnih posestvih: pšenica 24 stogov na ha, ječmen 22, oves 19, koruza 29, sladkorna pesa 240,

hmelj 14, krompir 180, fižol 22, zelje 240, črna detelja 60 in lucerna 75 stogov na ha. Če upoštevamo, da so letošnji povprečni hektarski donosi znašali pri pšenic 10,02 stoga na ha, pri ječmenu 10,9, pri ovsu 10,78, pri koruzi 21,15, pri sladkorni pesi 150, pri krompirju 120, pri fižolu 10 in pri zelju 90 stogov na ha, ni težko spoznati, da postavlja petletni plan državnim posestvom glede dviga hektarskih donosov težavno in odgovorno nalogo.

Petletni plan določa nadalje povečanje površin za pridelovanje izbranih njivskih semen za 167% in za proizvodnjo vrtnih semen za 50%. Leta 1951 bodo državna posestva gojila kakovostna semena na 78% svoje njivske površine.

Vinogradniški plan določa proizvodnjo trsnega materiala za načrtno obnovo naših vinogradov s selekcioniranim trsem, ki ga mora vsega pridelati državni sektor. Predvideno je, da bo treba v 10 do 15 letih obnoviti v Sloveniji 65 do 70% vseh vinogradov. Do leta 1951 morajo državna posestva obnoviti polovico svojih vinogradov. Pridelati morajo nad 69 milijonov trsnih ključev na ameriški podlagi, 12 milijonov korenjakov na ameriški podlagi, 73 milijonov selekcioniranih cepičev določenih trsnih vrst in nad 26 milijonov prvovrstnih žilnatih trtnih cepčlen. Povsod, kjer je mogoče, je treba do popolnosti uvesti v vinogradništva dela državnih posestev mehanizacijo.

Za sadjarstvo mora državni sektor vzgojiti pretežno večino sadnih sadik, ki morajo biti zanesljive, zdrave in ne smejo biti okužene po američkem kaparju. Vzgojiti mora 1,2 milijona raznih sadnih divjakov, 640.000 raznih sadnih dreves in zasaditi v obnovljene državne sadovnjake 30.000 dreves. Z borbo proti sadnim škodljivcem in z gnojenjem mora dvigniti donos sadnih dreves.

Zlasti resna preizkušnja pa bo za državna posestva njihov petletni plan razvoja živinoreje. Izpolnitev plana jim bo trd oreh predvsem zaradi vojnih posledic v kakovosti naše živine. Plan določa, da se mora do 1. 1951 na državnih posestvih dvigniti število goveje živine za 229%, plemenskih krav za 266%, plemenskih svinj za 262%, plemenskih mrjasev za 370%, vseh ovc za 583%, plemenskih ovc za 1200%, plemenskih ovnov za 500%, plemenskih kokoši za 970%, plemenskih petelinov za 750%, plemenskih rac za 880%, plemenskih gosi za 660%, plemenskih kuncev za 652%, kuncev za meso za 2700%, pridelek valilnih jajc se mora dvigniti za 700% in jajc za potrošnjo za 500%. V korist čebelarstva bo ustanovljenih več selekcijskih postaj za vzgojo matice in za razmnoževanje naše domače čebelje pasme "sivke."

Plan kapitalne zgraditve ozioroma investicij gre vzporedno s potrebami proizvodnje, v kateri pripada živinoreji prvo mesto. Obenem pa skrbi ta plan tudi za gradnjo primernih stanovanj za delavstvo in nameščenstvo na posestvih. Po planu kapitalne zgraditve bo v 5 letih zgrajenih na državnih posestvih 23.000 m² govejih hlevov, 14.000 m² svinjakov, 2000 m² končnic, 9000 m² kurnic, 15.000 m² ovčarnikov, čebelnjakov za 3200 paljev in 80.000 m² stanovanj. Skupno bo s temi stavbami in napravami zazidanih 184.200 m².

Letošnje prvo plansko leto zaključujejo naša državna posestva z zadovoljivimi uspehi tako v proizvodnji kakor v izvajanju investicij. Uprava državnih posestev je zato nagradila 34 svojih upravnikov in pomočnikov upravnikov z javnimi pohvalami in z denarnimi nagradami. Po-

sebej pa so bili nagrajeni in pohvaljeni tisti, ki so dosegli rekordne hektarske donose. S temi nagradami so bili nagrajeni: ekonom Štefan Frančič na državnem posestvu v Gornji Radgoni za povečano proizvodnjo vina, upravnik Pavel Plešnar na državnem posestvu v Jabilju-Mengeš za izreden pridelek krompirja, upravnik Matko Zemljčič na državnem posestvu v Apačah za izreden pridelek krompirja in koruze, upravnik inž. Saksida na državnem posestvu v Rakičanu za izredne prideleke krompirja in koruze, upravnik inž. Dolfe Cizej na državnem posestvu v Št. Juriju za izreden pridelek krompirja, pšenice in koruze ter upravnik Vekoslav Štampar na državnem posestvu na Bizeljškem za visok hektarski donos vina.

V razgovoru po poročilu so upravniki razpravljali o svojih petletnih planih in jih z neznatnimi spremembami tudi odobrili in sprejeli.

Otroške jasli, predilnice in tkalnice v Sloveniji.

Tedaj se je izluščilo iz teme še nekaj postav. Nekaj jih je prišlo, da bi pomagali, druge je prignala radovednost. Spoznal sem jih, bili so monterji iz delavnice in delavci z gradnje daljnovidov. Tudi postajenačelnik in šef progovne sekcije sta prišla. Naše železniško osebje je vestno pri izpolnjevanju svojih dolžnosti in je ob vsaki uri in ob vsakem vremenu pripravljeno dati svoj delež pri obnovi in izgraditvi naše domovine.

Moje misli je prekinil ropot lokomotive. Korakoma se je bližala, počasi so stopili njeni obrisi iz meglenega tme. Strojvodja je pozorno ogledoval prog in polagoma pomikal svojo garnituro proti mostu. Kmalu smo zagledali pošastne oblike velikega dvigala. Ročica je ležala na posebnem vagonu in izgledala kakor silna roka spečega orjaka. Takoj za dvigalom je bil vagon s transformatorjem. Kakor ogromna železna skrinja izgleda tak transformator in ko so ga v Splitu postavili na specialni vagon, so videli, da mu izolatorji štrlijo iz tovrnega profila. Progovne sekcije vzdolž vse te dolge poti do Ljubljane, zavedajoč se ogromne važnosti tega transporta za našo elektrifikacijo, so kljub temu dale dovoljenje za prevoz. Seveda je bilo potrebno sestaviti posebno garnituro z zaščitnimi vozovi, ki je z zmanjšano hitrostjo in z veliko previdnostjo srečno pripeljala dragoceni tovar na namembno postajo. Izvedel sem, da je ponekod manjkalo samo par centimetrov do konstrukcij v predorih in na nekaterih mostovih. Sedaj je ta skrb minila in če bo še iztovorjenje šlo tako po sreči, bo težka naloga izpolnjena.

Dogodek v noči

Temna, meglena noč. Popoldanski dež je razmočil žalostne ostanke prvega snega. Še vedno rosi iz goste, vlažne megle. Počasi stopam čez savski most, konture železniškega mostu so komaj vidne in zopet izginejo v temni noči. Nenadno zapazim nekaj luči ob progi. Ko se približam vidim, da so to reflektorji, ki obevajo odsek proge. Nekaj pragov je zloženih ob straneh proge, a na eni strani je nasip z ravnino in na gosto obložen s pragovi. Ničesar drugega ne vidim, grobna tišina vlada tod; le reflektorji pošastno razsvetlujejo nočno nebo. Nedaleč vidim silhueto enonadstropne stavbe, transformatorsko postajo v Črnučah.

Ko stopam proti kantini, mi prihajajo na um razburjive scene iz pustolovnih filmov Jene Gambina... V kantini je nenavadno tiho. Nekaj delavcev v kotu je še malo posedelo po večerji, pri drugi mizi pa zagledam čudno družbo. Črnih obrazov in še bolj črni rok sedijo tu, brez besedi in opaza še, da nekaj pričakujejo. Vidim, da njihovo delo za danes še ni končano, njihova najtežja naloga jih še čaka.

Ura je že skoraj devet in še vedno čakajo. Tedaj začujem drdranje tovrnega vlaka, ki se kmalu izgubi v tih noči. Možje črnih obrazov se dvignejo in po časni korakov zapustijo kantino. Njihov vodja, visok mož srednjih let, kočenega obraza z visoko "kučmo" na glavi mi pojasni zadevo. Ni naša ekipa, iz bratske Hrvatske je prišla, z veliko železniško "dizalico", kako oni pravijo svojemu dvigalu. Težka naloga jih čaka: velik transformator morajo iztovoriti. Nič manj kot 50.000 kg ima. Ko bi mogli to delo opraviti podnevi, bi bilo mnogo lažje. Vendar promet ne sme biti prekinjen, vlaki morajo iti svoj pot po določenem redu; zato to izkoristiti popoldanski čas med dvema osebnima vlakoma. Izvršili so vsa pripravljala, delo zgradili so podpore za dvigalo. Ni bilo lahko delo. Teren ob progi je nagnjen, izkopati so morali jame za spodnje prage. Nato je šlo hitreje.

Sedaj je vse pripravljeno, mi pravi človek s kučmo, "proga je zaprta vso noč do četrte ure jutraj in upam, da bomo delo do polnoči srečno končali."

Stopila sva v temno noč. Njegovi težki škornji in moje okovanke so se pogrezale v razmočena tla. Kmalu sva bila pri progi. Še vedno je bilo vse tiho, žarki reflektorjev so se le težavo približali skozi gosto meglo. Tam nekje na robu svetlobnega stožca se je komaj vidno odražala postava mileničarčeva.

Med velike uspehe prvega leta naše petletke moramo vsakogar šteti dograditev centralne livarne v Bežaniji pri Zemunu, kjer je na praznik progastive republike steklo prvo železo. To podjetje, ki bo eno največjih v naši državi, so pričeli graditi v maju. Še preden je bila velika zgradba za livarno dograjena, so že montirali stroje in peči. Sedaj je izvršenih 90% vseh gradbenih del. Glavna zgradba livarne obsega 12.000 m² zazidane površine, visoka pa je 16 m. V njej bodo 4 kupolne peči. Dve sta že postavljene, prva pa je pričela v novembru obratovati. Prav tako so že postavljeni stroji za grobo obdelavo liva in za izdelavo lesenih modelov.

Centralna livarna v Zemunu bo poleg tovarne težkih orodnih strojev v Železniku onstran Save; ki je pričela obratovati 1. januarja, drugo veliko industrijsko središče Beograda. Na zemljišču tovarne, ki obsega 10 ha, se že vidijo obrisi nadaljnjih delavnic, ki bodo skupaj z livarno sestavljale velik kombinat kovinske industrije. V tovarni bodo izdelovali stroje za razne industrijske panoge, predvsem za živilsko, usnjarsko in tekstilno industrijo. Načrt obsega tudi gradnjo znanstvenega inštituta za keramično in mehanično preizkušnjo materiala, nadalje gradnjo delavskega naselja, sindikalnega doma, športnega igrišča in kopališča. Nedaleč od tovarne pa gradijo industrijsko šolo, ki bo vzgajala strokovne kadre za kovinsko industrijo.

Svečanosti ob pričetku obratovanja livarne so prisostvovali predstavniki vlade LR Srbije, glavne direkcije kovinske industrije, ljudskih oblasti in množičnih organizacij.

Med tem, ko so mi misli uhajale na to daljno pot, ki jo ima ta transformator za seboj, so spretni spremljevalci dvigala pričrtili težke jeklene vrvi. Tvegano je tako delo; pešeno tlo, kamor se je dvigalo naslonilo, lahko popusti in nesreča je tu. Zaropotalo je parno vitlo v dvigalu in počasi, komaj vidno se je začel transformator dvigati. V meglenem svitu reflektorjev so odjeknila rezka povleka vodje ekipe. Že se je transformator toliko dvignil, da so mogli premakniti vagon. Sedaj so morali transformator zavrteti, da bi mogli krak dvigala malo dvigniti, ker je za vsako breme določen tak nagib dvigala, da se ne prevrne. Iz dvigala se je pokazala črna postava kurjača. Na drugem koncu je poteklo dela sledil strojinik in z izkušeno roko upravljal dvigalne naprave. Težko in odgovorno je delo teh ljudi, ki se v polni meri zavedajo važnosti svojega dela za izvedbo našega petletnega plana.

Kmalu se je transformator toliko dvignil, da je mogel vagon izpod njega zdrseti po nagibnem tiru proti črnuškemu kolodvoru. Tedaj so transformator oprezno spustili na tir in krak dvigala se je ponovno malo dvignil, da zmanjša obremenilni moment tovara. Potem je spet zaropotalo parno vitlo in transformator se je spet dvignil, vendar le toliko, da je visel v zraku. Nato se je dvigalo začelo počasi obračati. Dragoceno breme se je komaj vidno zibalo v zraku. Pragovi ob dvigalu so se pod silno težo vdajali. Nam vsem je zastajal dih, vse je utihnilo, celo stroji v dvigalu so utihnil. Temna silhueta ogromnega transformatorja se je ostro odražala v osvetljeni mlečni slivni. Ugibali smo, ali bo razpetina-kraka dovolj velika, da bi transformator mogli spustiti na pripravljeno mesto. Izgledalo je, da ne bo. Med tem so transformator začeli spuščati; počasi, počasi se je približeval tlu. Ko je bil še prav blizu tal, se je krak dvigala malo naginil tako, da so mogli transfor-

mator še zavrteti, da njegov položaj glede izolatorjev pozneje pri postavljanju na fundament ne bo delal nadlog. S tem, da se je krak naginil, je prišel transformator točno nad ono mesto, kamor je to želez obratovodja transformatorske postaje. Ljudje od dvigala so to dejansko prav strokovnjaško izpeljali. Še malo je zaropotalo v kabini dvigala in transformator je sedel na tla, spokojno in dostojanstveno.

Za trenutek je bilo vse tiho, nato pa so zadoneli vzkliki radosti in veselja delavcev pri dvigalu, ki so se takoj pognali na transformator in začeli snemati težke vrvi. Pogledal sem na uro. Bilo je pet minut pred enajsto. Komaj dve uri je trajalo to delo, eno uro manj kot smo računali. Čestitili smo vodji dvigala in njegovim sodelavcem, ki so srečnih obrazov pospravljali svoje orodje.

Hoe.

Centralna livarna v Zemunu je začela obratovati

Med velike uspehe prvega leta naše petletke moramo vsakogar šteti dograditev centralne livarne v Bežaniji pri Zemunu, kjer je na praznik progastive republike steklo prvo železo. To podjetje, ki bo eno največjih v naši državi, so pričeli graditi v maju. Še preden je bila velika zgradba za livarno dograjena, so že montirali stroje in peči. Sedaj je izvršenih 90% vseh gradbenih del. Glavna zgradba livarne obsega 12.000 m² zazidane površine, visoka pa je 16 m. V njej bodo 4 kupolne peči. Dve sta že postavljene, prva pa je pričela v novembru obratovati. Prav tako so že postavljeni stroji za grobo obdelavo liva in za izdelavo lesenih modelov.

Centralna livarna v Zemunu bo poleg tovarne težkih orodnih strojev v Železniku onstran Save; ki je pričela obratovati 1. januarja, drugo veliko industrijsko središče Beograda. Na zemljišču tovarne, ki obsega 10 ha, se že vidijo obrisi nadaljnjih delavnic, ki bodo skupaj z livarno sestavljale velik kombinat kovinske industrije. V tovarni bodo izdelovali stroje za razne industrijske panoge, predvsem za živilsko, usnjarsko in tekstilno industrijo. Načrt obsega tudi gradnjo znanstvenega inštituta za keramično in mehanično preizkušnjo materiala, nadalje gradnjo delavskega naselja, sindikalnega doma, športnega igrišča in kopališča. Nedaleč od tovarne pa gradijo industrijsko šolo, ki bo vzgajala strokovne kadre za kovinsko industrijo.

Svečanosti ob pričetku obratovanja livarne so prisostvovali predstavniki vlade LR Srbije, glavne direkcije kovinske industrije, ljudskih oblasti in množičnih organizacij.

HIŠINJE

STALNO KRATKOURNO DELO

ČISTA, MODERNA POSLOPJA

• IZREDNO VIŠOKE PLAČE:

82% na uro za pričetek

87% na uro po 3 mesecih

89% na uro po 6 mesecih

• 5 in 6 DNEVNI TEDEN

• URE: 5:30 do polnoči

• PLAČANE POČITNICE IN PRAZNIKI

• UNIFORMO PRESKRBITO, PROSTO PRANJE

• VEČ DELAVSKIH UGODNOSTI

Skušali vas bomo uposliti blizu vašega doma

Pridite in govorite s Miss Allan

Upošlevalni urad za ženske

Illinois Bell

Telephone Co.

309 W. Washington St.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveti ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napisati pošto številko 23 za besedo "Chicago".

Na kuverti vselej napišite: Chicago 23. III. To bo olajšalo delo naših pošt, nam pa posredilo dostavljanje pošte.

Is Dečjega doma v Ljubljani. (Zavod za zaščito mater in otrok.)